

SZÉKELY UJSÁG

FÜGGETLEN POLITIKAI HETILAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bethlen-utca 7. szám, hová a lap szellemi részét érdeklő közlemények, valamint az előfizetési és hirdetési díjak is küldendők. Megjelenik minden csütörtökön 8 oldal terjedelemben.

Felelős szerkesztő: Társszerkesztő:
Dr. TÖRÖK PÁL. CHALUPKA REZSŐ
Kiadótulajdonos: A kiadó bizottság.

Előfizetési árak: egy évre 8 kor., félévre 4 kor., negyedévre 2 kor., lelkészek, tanítók, községi előljárók fele áron kapják, Hirdetési díjak a legjutányosabb árak mellett, nyilttéri cikkek soronként 30 fill. számítatnak.

A kibontakozás utja.

Az észlelhető abszolutisztikus jelenségek még nem abszolutizmus. A házfelosztás első lépés az abszolutizmus felé, de még távol van az abszolutizmustól. A mostani állapot lényegében ugyanazonos a Tisza-féle házfelosztás alkalmával bekövetkezett állapottal. A felosztásnak törvényes feltételei éppen úgy nem voltak meg akkor, a miként nincsenek meg most. A salus reipublicae volt a cselekvés rugója akkor, a miként az ma. S valamint akkor, úgy ezuttal is a zsákutczából való menekülés okából történt a felosztás.

Akkor a kisebbség terrorizmusának megtörése, a törvényhozó-testület munkaképességének helyreállítása okából történt a házfelosztás, most ugyanezen célok elérése végett a hajdani kisebbség örökébe lépett többség által akadályozott alkotmányos kibontakozás lehetőségessé tételére irányul a felosztás, a melynek nem az abszolutizmus uralomra-jutása, hanem a parlamentáris élet helyreállítása a célja.

A parlamentáris állapot helyreállítását ugyanis a koalíció névvel nevezetessé vált természetellenes pártszövetkezet tette lehetetlenné. A felosztás tehát ezen mesterséges keret szétbontására, új párt keretek képzésére s ez alapon a mielőbbi alkotmányos kibontakozás lehetőségessé tételére irányul. Hogy a felosztás nem céloz egyebet, kézzelfogható bizonyíték erre a felosztató rendeletnek az az ígérete, hogy az országgyűlés *mielőbb*, tehát a törvényes határidőn belül össze fog hivatalni.

Ha tehát a koalícióbeli pártok igazán akarják a kibontakozást, ezt az általánosan óhajtott célt másként nem érhetik el, minthogy a belső egység híján természetellenes összeállást megszüntetik, a természetes alakulá-

sokat lehetőségessé teszik. Csak így képződhetik egy possibilis kormányzó-párt, mely a szabadelvű párt örökébe lép s az alkotmányos élet teljességét helyreállítja.

A koalíció vezető emberei közül a legfőbbek egy része beismeri, hogy a szövetkezett pártok helytelenül cselekedtek, midőn a siker biztos kilátása nélkül harcot provokáltak. Tetőznék most a hibát azzal, ha a helytelen állásponton továbbra is megmaradnának, a mostani állapotokat állandósítanák. A koalícióbeli pártoknak tehát az ország és önmaguk iránt való kötelességük, hogy a veszedelmes kötelékből szabaduljanak, a tétlenségre karhozottatott erőket felszabadítsák, a kibontakozást létesítsék.

Hogy azonban ez lehetőségessé váljék, ahhoz nyugalom és bölcs mérséklet szükséges. Ennek biztosítását célozzák azok a kormányintézkedések, melyeknek abszolutisztikus színezete miatt olyan hangosak a koalíciós lapok. A célt, mely miatt ezek az intézkedések fogantatba vétetnek, feltétlenül helyeseljük ugyan, de az eszközök alkalmazására nézve más a véleményünk. Ez a véleményünk azonban nem mai keletű. Így gondoltunk már akkor is, a mikor a sajtószabadság Bánffy uralma idején csorbát szenvedett, midőn a mostani volt többség pártjainak asszisztálása mellett a gyülekezés joga a hatóságok önkényére volt hagyva. A pártok akkor nem gondolták meg, hogy jöhet idő, midőn a jogmegszorítások ellene fognak irányulni. A mostani állapotok lehetővé válásáért első sorban azokat a pártokat terheli a felelősség, a kik a szabadságjogok rendezése, kiterjesztése érdekében egy emberöltőn át mit sem tettek. A mi most velük történik, az a mulasztásuk büntetése.

Azonban bármiként is áll a dolog, a fő az, hogy a szükség abszolutisztikus kormányzati intézkedések

mielőbb megszűnjének. Ez az alkotmányosságnak mindenek felett álló nagy érdeke.

A mi minket illet, teljes erőnk-ből szolgáljuk a kibontakozás ügyét, de az abszolutizmus ellen állást foglalunk. S ha a fenyegető veszedelem betalálna következni, tehát cselekedetre kerülne a sor, az alkotmány védelmében az elsők között lennénk.

BELFÖLD.

Tisza István gróf beszéde.

Kétségtelen, hogy Tisza István gróf Magyarország legelső államférfiainak egyike. Ezt el kell ismerni pártpolitikai szempontok kizárásával. Beszéde, melyet f. hó 20-án a szabadelvűpárt értekezletén tartott, az egész országban nagy feltűnést keltett, különösen a koalíció körében, mert azt hitték a utóbbi időben, hogy a koalícióhoz közeledik politikájával. Ebben a csalódásban nem ringatta sokáig a jámbor hívőket.

Beszédeben elismeri, hogy a ház felosztása *közjogilag érvényes joghatályú tény*, mert a korona a miniszterek felelőssége mellett gyakorolta. A helyzetről továbbá így szól:

»Az országnak ebben a sajnálatos állapotában arra kell tehát törekednünk mindannyiunknak, hogy az abszolutizmus a magyar nemzet kebelében izolálva maradjon, hogy az gyökeret ne verhessen, hanem ébren tartsa mindenkiben annak tudatát, hogy az ebből az állapotból minél előbb való kimenekülést a nemzet és a dinasztia érdeke parancsolólag követeli.

Ezt nyers erő felhasználásával nem érhetjük el. S ebben a tekintetben sem látok eltérést a magyar pártok között; mert hiszen az országgyűlés többi pártjainak élén álló férfiak is ismételten, a legutolsó napokban is hangsúlyozták, hogy fegyverünk a törvény, a törvény alapján való szilárd kitartás és passzív ellenállás legyen, fegyvert ragadunk nem lehet és nem szabad a nemzet érdekében. De ha ez így áll, a mint hogy így áll, akkor óvakodnunk kell minden olyan frazeológia használatától, a mely ebben a tekintetben tévedésbe ejthetne egyeseket és óvakodnunk kell minden olyan eljárástól, a mely a nemzet egyes tagjait vagy a társadalom egyes rétegeit, egyes osztályait a megsemmisülésnek tenné ki s meddő áldo-

zatául dobná oda a mai sulyos helyzetnek.

En, tisztelt pártértekezlet, nemzeti küzdelemben csak két jogosult álláspontot ismernek. Vagy azt az álláspontot, a midőn mindenki kockára dobja egész existenciáját, azért, hogy ha kell, fegyverrel a kezében vivja ki a nemzet jogait, vagy a törvényre alapított passzív rezisztenciát, a következőket, nyugodt, higgadt kitartás és kitűrés álláspontját. Ha az elsőre helyezkedünk, jogunk van mindenkitől megkövetelni, hogy dobja existenciáját kockára; ha a másokra, *akkor senkinek nincs joga több áldozatot kívánni a nemzet egyes rétegeitől, mint a minőt a mozgalom vezetői elviselni akarnak.*

En azt hiszem, érezzük mindnyájan, hogy ez igazság hova czéloz. De nevezzük nevén a gyermeket! Akkor, a midőn a passzív rezisztenciát hirdetjük, akkor, a midőn a mozgalom vezetői se magukra, se a nemzet egyetemére nézve több áldozatot nem kívánnak, mint a minő e passzív rezisztenciával jár, akkor lelketlenség, de egyuttal hibás és káros politika is a tisztviselői kartól azt kívánni, hogy megsemmisítse magát. Lelketlenség; mert ha az erőszaknak mindnyájunknak szabad engedni, ha a szuronyok elől mindnyájunknak szabad visszafordulni, akkor nem kívánhatjuk meg a tisztviselői kartól, hogy koldosbotot vegyen kezébe; és elhibázott politika, mert kérdelem, mit érünk el az által, ha előidézzük és fentartjuk a tisztviselői karra nézve ezt a kényszerhelyzetet. Elérjük azt, hogy a magyar intelligenciának igen becses elemét képező néhány ezer magyar család koldusbotot vehet kezébe, meggyengítjük tehát a magyar társadalmat s a magyar nemzet ellenállási erejét.

Ez komoly mementó kell, hogy legyen pártkülönbség nélkül mindannyinkra nézve;

Mikor a magyarok mérgesek.

(2) A történettudás kulturhistoriai vonatkozásai, magyarázatai abszolút-becsüldölgök, mert legalább megsejtetik a fejlődő emberrel azt a helyet, a melyet ő a nemzedékek sorában elfoglal. Azért ezt a részét a dolognak elhanyagolni nem szabad.

A szavak ne riasszanak vissza senkit. Ha kulturhistoriáról hallunk, azt hisszük, hogy valami nehéz, komplikált dologról van szó, amit a gyermek felfogni nem bír. De nem úgy van. Egy példa megmutatja, milyen egyszerű pillantást a ruházat történetére. Az ember nem öltözködött mindjárt a mikor a földön teremőjének akaratából megjelent, »a legujabb párizsi divat« szerint. Első ruházata a bibliában említett növényi levél volt. Mely fának a levele, azt ma már meghatározni nem lehet. Hogy nem a mai fügefáé, az valószínű, de hogy valami ilyenfajta fának nagy és erősrostu leveleiből készülhetett az első toilette, azt valóban kell venni; mert ezt a feltevést nemcsak a szent könyv tekintélye, de a természet is támogatja. Az ősember még azzal az étellel táplálkozik, mit az Isten teljesen élvezhető állapotban bocsát a rendelkezésére: a gyümölcsöcsel és szomját a csermely és patak vizéből oltja. Egészen természetes életet él;

hogy egész meddő áldozatokra ne prédáljuk el ennek a nemzetnek úgy sem tulságos nagy erejét; tartsuk együtt azt, őrizzük meg és fordítsuk ebben a küzdelemben az ország jogainak visszaszerzésére ott, a hol az erőfeszítés valóban eredménynyel is járhat.

A memorandumról a következőket mondja:

»Ezen memorandum szerint a vezény- és szolgálati nyelv kérdésénél megelégedett volna a koalíció azzal, hogy sub titulo szolgálati nyelv, valami határozmány bizottsága az altiszteknek és legénységnek egymás közt s a tiszteknek a legénységgel való magyar érintkezést. Hát ez egy precíz tényálladék, a melylyel számolhatunk, a melylyel szemben igazán megdöbbenve vethetjük fel a kérdést, hogy ezért a pontért, ezért a kérdésért szabad volt-e, helyes volt-e, üdvös volt-e a haza érdekében, nemzeti politika volt-e így kockára tenni a nemzetnek mindenét. Ismét és ismét megkínáltattak a képviselőház vezetői kormányalakítással. Mindannyiszor visszautasították, mert ezen programpontjukat keresztülvinni nem sikerült. És az ez irányban hozzájuk intézett szemrehányásokkal szemben hallottuk azt a kijelentést, hogy senki sem tartozik kormányra lépni másként, mint ha saját programja alapján, saját programjának érvényesítésével teheti.

Tisztelt pártértekezlet! Igenis, elismerem, hogy senki sem tartozik kormányra lépni, ha a maga programját teljesen meg nem valósíthatja.

De senki sem tartozik lehetetlenné tenni az alkotmányos kormányzást ebben az országban azért, mert programjának egyik vagy másik pontja meg nem valósítható. Mindenki szabadon választ a között,

nincs szüksége semmi mesterséges dologra. Van tápláléka bőven, van nyugóhelye, a természet vet neki pázsit-ágyat a berkek és ligetekben. Az állatoktól nem fél, azok nem félnek tőle. Még nem lettek egymásnak kölcsönös ellenségeivé. Ember és állat könnyen találja meg a maga természetes táplálékát. S az ember nem gyűjt »kincseket.« Nincs érdekharcz. Abban a természetes és valóban paradicsomi időben, az embernek nincs ruhára szüksége. Mikor szükségét érzi annak, hogy mezitelenségét elfedje, azzal fedí el, a a mit készen talál: a-növényi rosttal, a kész »szóvettel«, a »fügefafa levéllel.« Ez tehát az embernek az első ruhája.

Ámde ez a ruha — szellős. Az idő viszontagságai ellen éppen nem nyújt védelmet. Egy nagy levél felfogja ugyan a nap égető sugarait, jó »napernyő«, de egyébnek yem való. Az elszaporodó, elszéledő ember a hűvösebb tájakon fázik, s nehezen türi az esőt, a szelet. Irigykedve nézi az erdő vadját, a levegő madarát, a melyeknek olyan jó meleg a ruházatjuk. Észreveszi, hogy az állatok eszik egymást. A lakoma helyén csont, bőr és szőr hulladékot talál. Ez gondolkodóba ejti. Rájön, hogy a nagy darab állatbőrből jó meleg ruha lenne, nem kellene irigyelni az állatot. Küzdelemre kél a jó ruhás állattal, — legyőzi azt és éles kőszilánk (az első kés), segítségével elveszi a bundáját és magára ölti. A haszon szempontjából az

hogy vállalkozik-e kormányra, vagy sem, olyan viszonyok között, a hol meggyőződését minden tekintetben korlátlanul nem érvényesítheti; de azért mert egyik vagy másik elv megvalósítása elé nehézségek gördülnek, azért csak abban az esetben szabad megakasztani az ország ügyeinek alkotmányos menetét, ha az az ütközési pont olyan fontos életérdeke a nemzetnek, a melynek alá kell rendelni egy nagy alkotmány-válságnak összes veszélyeit és hátrányait.

Hát, t. uraim, ilyen viszonyok között joggal kérem számon azoktól, a kik a szabadelvűpárttól magukhoz ragadták a nemzet sorsának intézését, hogyan sáfárkodtak azzal a kincsel, a mely a nemzet akaratával rájuk ruházott. Egy rövid esztendő alatt mivé tették a magyar nemzetet?

En nem akarok arról se beszélni ma, hogy hol állnánk ma, ha a szabadelvűpárt szabadon haladhatott volna tovább azon az uton, a melyen elindult. Elfacsarodik az ember szíve, ha meggondolja azt, hol állnánk érdekeink megóvása, jogaink érvényesítése, erőnknek szabad kifejtése, politikai sulyunknak, tekintélyünknek emelése terén ma, ha ezek a zavaró események be nem következtek volna.

No de Tisza István maga a koalíciót támadván, kijelenti, hogy vállalniok kellett volna a kormányt a magyar vezényszó nélkül is, mert a kormányt el nem fogadni azért, mert egy kérdés még nem teljesülhet, az bűn a nemzet ellen. Hát Tisza István ezt mondva, hol talál igazolást arra, hogy Fejérváry programját mereven visszautasította, holott csak egy kérdés képezte köztük a differenciát? Hol találja meg Tisza István az igazolást arra, hogy ezen egy kérdés

állat ellen folytatott küzdelem, nem annak húsa, hanem bőre és szőre miatt volt. Az embernek még volt csümölcse, ehető füve és gyümölcse, mikor a ruhának szükségét érezte.

Igy öltözik fel az ember. Első, némi- leg mesterséges ruhája az állatbőr, ugyan az a ruha, mely ma is egyetlen ruhája az északi sarkvidék némely néptörzsének. Ez tehát az ősi ruha. Nagy idő telt el, míg az ember kizárólag állatbőrrel ruházott, míg figyelme a növényi rostok feldolgozása felé fordul. Ráirányítja a növényi rostra és feldolgozására a figyelmét a szövőmadár a legősibb takács: a pók. Felfedezi az ember a fonást és a szövést; rájön a szabás és varrás módjára. A ruházat köre bővül. A vászon és állatszörből szőtt szövet háttérbe szorítja a melegebb és mérsékelt tájakon az állatbőr ruházatot; annyira, hogy az állatbőr ruha csak mint téli felsőruha volt szükséges. Így van ez manapság is. Alapjában ma is ez a három ruházati anyagunk van: a növényi rost, az állatbőr és állatszőr, két-féle szövetünk a vászon és a posztó. A szövetek sokféleségét, az ezekből előállított ruhadarabok változatos ágát a haladás idézte elő és emelte mai iparművészeti magaslatára.

Az ilyen s ehhez hasonló »történet« iránt kellő szemléltetés mellett nagyon érdeklődik a serdülő gyermek-ember s teljesen megérti ezt és tanul, okul belőle.

miatt megtagadta közreműködését az alkotmányos rend helyreállítása érdekében?

Kossuth és Bánffy.

Kossuth Ferencz tegnap cikket irt, a melyben a következőket mondja:

»Csak kevesen, igen kevesen (azok, a kik mélyebben tudnak behatolni a történelem tanításaiba) sejtették azt, hogy ez idő szerint a nemzeti akarat nem fog érvényesülhetni azon a téren, a melyen kidomborodott. E kevesekkel szemben a nemzet óriási nagy zöme hitt és bizott. Ezen általános bizalommal szemben azok a kevesek, kik a történelem tanításából ki tudták olvasni a bekövetkezendőket, nem érinthették, mert véték és bűn lett volna érinteniök a nemzeti akarat megvalósíthatásába vetett hitet.«

Ama kevesek közé, a kik »mélyebben tudnak behatolni a történelem tanításaiba«, tartoztak a szabadelvűpárt, sőt úgy látszik, maga Kossuth Ferencz is. De mindezt ma már post festa volna újból konstatálnunk s Kossuth maga se első ízben hirdeti, hogy sejtető volt, hogy »ez idő szerint a nemzeti akarat nem fog érvényesülhetni«. Hogy ma mégis feltűnést kelt ez a nyilatkozat, az tulajdonképpen Bánffy báró lapjának köszönhető, a mely, minden bizonynyal ezuttal is Bánffy Dezső báró felfogásának adva kifejezést, meglehetősen éles kommentárral kíséri Kossuth önleplezését.

»Megdöbbenéssel olvassuk ezeket a fejtegetéseket és kijelentéseket« így ír Bánffy lapja. — Ezek szerint tehát Kossuth Ferencz tudta volna, hogy az az irány, a mely felé halad, nem juthat érvényesülésre, tudta, hogy a kívánalmak most nem teljesülhetnek és mégis a kockázatra buzdította a nemzetet. Tudta, hogy az ellentétek kiélesítése

Ez azonban még nem történet, csak egy része és pedig nem az érdekesebb része. Az embert nemcsak a természet ellen, annak igába hajtása céljából folytatott küzdelmek érdeklik, (habár ez az embernek igazi történet) de még jobban érdeklik azok a küzdelmek, melyeket az emberek a föld javainak birtoklásáért és élvezéséért, hatalmi vágyaik kielégítéséért egymás ellen folytattak. Az ilyen küzdelmek az egyesek között napirenden vannak s a gyermek szemei előtt folynak le s rendkívüli érdeklődésével találkoznak.

Ezekből a hétköznapiaságuk mellett is érdekes küzdelmekről könnyű rávezetni a gyermeket azokra a nagyobb szabású küzdelmekre, a melyeket az ő népcsaládja, részint más népcsaládokkal, részint a maga körében a történeti feljegyzések tanúsága szerint vívott. Ezekről a küzdelmekről ad számot a nemzeti történelem; az elemi iskolai történettánnak tulajdonképeni tárgya. Am, ha történetet akarunk tanítani, meg kell a gyermekkel értetnünk, mik voltak azok a dolgok, a melyek a küzdelmek okai voltak, s minő hatásuk volt azoknak a későbbi fejleményekre. A nemzet életében jellemző cselekedetek, események a nemzeti történelem tárgyai s a cél a jelennek megértése.

Ha tehát történetet akarunk tanítani, a jelentős eseményeket kell kidomborítanunk ;

nem szerezhethet győzelmet, hanem csakis meghátrálására készítheti és mégis vállalkozott a szélső álláspont elfoglalására. Hát most arra kellene ébrednünk, hogy a meg egyezés lehetetlenné vált a miatt, mert a Kossuth Ferencz programja nem valósulhatott meg, de ezt Kossuth Ferencz már előre tudta? Mily rettenetes visszaélés lenne ez a nemzet bizalmával és jóhiszeműségével! Hisz a koalíció nem azért alakult, hogy a függetlenségi párt programját váltsa be. Sőt ellenkezőleg, a feliratban a hatvanhetes alapon való kibontakozás képezi a célt s ehhez a függetlenségi pártnak hozzá kellett volna járulnia.«

Ezek után már most csakugyan felmerül a kérdés: mit keres Bánffy báró a koalícióban? Nem ért egyet a koalíció vezéreivel a taktikában, nem ért egyet a célra nézve, hát akkor mi az, a mi hozzáköti?

Abszolutizmus-e?

Még nem.

Három éve annak, hogy az országgyűlésen a nemzet akarata érvényesülni nem tud.

Megkezdette az obstrukció a többség akaratának megbénítását. Az újválasztásnál az obstrukciók jutottak többségbe s ez a tömeg új prédát keresett és kapott. Obstrukció a koronának törvénybe iktatott jogai ellen.

Február 19-én a korona csinált

hogy ezeket az eseményeket életrajzok keretében adjuk, ez tisztán az érdeklődés fokozása céljából s azzal a szándékkal történik, hogy a múlt kimagasló alapjainak példát a gyermek szemei elé állítsuk, a számító önzés fejlődését kissé késleltessük.

Minden olyan eseményei a nemzeti történelemnek, mely hatásaiban tulmegy az ország határán, más nemzetek sorsának alakulására is hatással van, világtörténeti esemény is egyuttal. Nemzetünk történetében, világtörténeti esemény például a honfoglalás s a török terjeszkedés feltartóztatása. Viszont minden olyan világtörténelmi esemény, mely nemzetünk sorsának alakulására hatással volt, a mi nemzetünk történeti eseménye is egyuttal. Ilyen például a francia forradalom. — S világtörténelemből elég ennyi az elemi iskolában. A többi a világtörténeti eseményeknek nincs kapcsolatuk. A gyermek azokat meg nem érti. Csak terhelni vele.

Ezek után talán felvethetem a kérdést, vajjon ilyen történetet tanítunk-e mi elemi iskoláinkban? Ki merne a kérdésre igennel felelni?

Ha célt akarunk érni, mindennek előtt nekünk magunknak kell a tárgy iránt érdeklődnünk. Tanulmány tárgyává kell tennünk a disciplinát, készülnünk kell minden egyes tanításra, szemléltetnünk kell, a mit lehet s tanítanunk kell tanulás helyett. A kézikönyvet, mint a jó munkát akadályozó lo-

ellenobstrukciót s feloszlatta az országgyűlést.

Előre lehetett látni, hogy ha a gyengébb nem viseli magát okosan s neki megy fejével a falnak, betörnek a feje.

Hónapok óta nem olvastunk egyebet a hősködő koalíciós organumokból s nem hallottunk egyebet a vezérek szájából, minthogy szilárdan kitarának, jöjjön a minnek jönnie kell, nem félnek az abszolutizmustól sem.

Most már majdnem itt van, az utolsó előtti lépés megtörtént.

A feloszlatastól számított hat héten belül ki kell tüzni az új választások határidejét és az új országgyűlést össze kell hívni.

Hat hét tehát még van meg-gondolásra.

A korona nem köteleles a feloszlató kéziratban a ház egybehívásának napját meghatározni. Hasonlóképen járt el az 1896. év október havában történt feloszlatastól is, mikor csak napokkal később adtak közre az egybehívásra a meghívólevelek.

Az a körülmény tehát, hogy az országgyűlés feloszlatastól egyidejűleg nem történt meg az új országgyűlés egybehívása, a fenálló jog szerint semmi kifogás alá nem eshetik, s így ezen az alapon az abszo-

mot, dobjuk ki az iskolából. Minek ott az irás (még a jó is, a mi nincs), a hol az előszó (telve elevenséggel, étellel) uralkodhatik!

— De nem lesz a tanulónak szókinccse, ha történetet nem tanul, — szól közbe Varga Dani.

— Köszönöm a közbeszólást. Legalább ki nem megy az eszemből. Megteszem rá megjegyzésemet. A magolás, az értelmetlen szótanulás senkinek sem gyarapítja a szókinccsét. Bizonyosság rá a mai kornak sokat tanuló, de szókinccsekben, kifejezésekben oly szegény nemzedéke. A magyarázata a dolognak az, hogy a gyermek nem gondolatokat, hanem szokat tanul. Lázás sietséggel rakja egyik szót a másik után, mert »sok a tanulni való.« Ezzel az Isten-verte foglalkozással jóformán csak helyemlékezete fejlődik, értelme elcsenevész. Nem ér rá a gyermek a gondolkodásra. Nincsenek gondolatai; tehát nincs mire keresni a szót, a kifejezést.

Mennyire más a helyzet, ha a tanító a vázolt szempontok és mód szerint tanít; ha a tanító a gyermeket a tanítás művének részesévé teszi! Ebben az esetben a gyermek nem tanuló gép, mint a tibetiek imádkozó masinája, hanem gondolkodó ember, a ki tanítójával folytatott szakadatlan beszélgetés folytán megtanul gondolkodni s keresni fogja a gondolat helyes kifejezésének formáit s kifejezéseit és szavait. S bizonyára meg is tanulja; mert a hol a gondat van, köny-

lutizmus bekövetkezéséről beszélni merő képtelenség; annál is inkább, mert maga a feloszlási kézirat megmondja, hogy az új országgyűlés mielőbbi egybehívását ő felsége magának fentartja.

Hát még nincs itt; de itt lehet. A feloszlás ténye egy közeledő lépés, talán az utolsó előtti. A veszedelem itt van, a melyet annyiszor legénykedve hívtak.

Nos hát jöhet.

Ha jön szembeszállunk vele. Ha el akarja venni a magyar állam törvényes különállását, ha ki akarja szorítani uralmából a magyar államnyelvet, ha idegen zsoldosokat akar az ország nyakára hozni — elbánnunk vele.

De nem a koalíciós urak kedvéért, hanem a nép érdekéért.

De a szuette osztály alkotmány megdől és elpusztul. Romjai felett felépül az új magyar alkotmány, a dolgos magyar népnek erős, szilárd alkotmánya. Jön a népjogok uralma, a népállam ideáljának megvalósulása.

A kiváltságosok uralma felett megkondult a lélekharang. Nem fért bőrébe, s elbizakodottságában maga rohant bele az enyészetbe.

nyen jó a szó, kiváltképpen, ha az ember szakadatlanul gyakorolja magát az értelmes, okos és szabatos beszédben.

A mi a történeti leczkék részletes feldolgozását illeti, erre eddig elmondottak után alig van valami elmondani valóm. A közlő forma lesz az uralkodó. Ez természetes. De ennek a közlésnek nem szabad praelegálással fajnálni. A tanító részekre bontja a leczke tárgyát s részenként dolgozza fel. Kréta van a kezében s minden részlet után a táblára írja mindazt, a mit a gyermek egyszeri hallásra emlékezetében tartani nem bír, de a mire visszaemlékezni szükséges. Végül összefoglalja, alkalmas kérdésekkel összefoglalja az egész tanítást. Azután a táblára tett feljegyzések segítségével, majd azok nélkül történik az összefoglalás. Végül még az is megengedhető, hogy a gyermek-nép írásban is összefoglalja a tanítást. Természetesen a nélkül, hogy batanulná.

— Uraim és hölgyeim! Nem akarom a figyelmüket tovább is próbára tenni. Végeztem. (Élénk tetszés-nyilvánítás.)

— A mi véleménye az előadó urnak arra az itt-ott felhangzó nézetre vonatkozólag, hogy az elemi iskolai történettudás a szemünk előtt folyó jelenből induljon ki s

POLITIKAI KRÓNKA.

A képviselőház feloszlása mégis megtörtént. A képviselőház ugyan nem akarta elismerni s *Apponyi* Albert gróf intésére az elnök kitűzte 21-ére az ülés idejét, de mégsem tartották meg. Már pedig nagy blamázs a magyar parlamentre, ha a koronás király iratát visszaküldve határozatot hoz s annak nem tud érvényt szerezni.

Jellemző az egész országgyűlés szellemi nivójára, hogy ilyen kanapékérdéssel töltötte el idejét, ahelyett, hogy feladatát betöltötte volna. Csakugyan ideje volt feloszlani ezt a tömeget, melyre a nemzet rábízta a legnagyobb hatalmat és azzal élni nem tudott.

Feloszlott, mint a romlott test s fölötte üli a koalíció a halotti tort.

Állítólag újra megalkották a koalíciót, vagyis helyesebben a koalíció még nem akar felbomlani s él tovább, mint a hullában tovább élnek az élő testet megölő bacillusok.

Remélték, hogy *Tisza* István gróf is közéjük vezet a szabadelvűpárt embereit. Hangoztatták a nemzet egységét s ezt az egységet a koalícióban képzelték. Csalódtak és csalódásuk nagyon fáj, miként hirlapjaik jankiáltásaiból észleljük. *Tisza* István gróf most is fejükre kopogtatta minden hibájukat, mint tette eddig.

A kormány a házfeloszlása után meghiusította a 21-ére összehívott képviselőházi ülést s ezzel a képviselőház végleg elismerte feloszlását.

Kinevezte a kormány Budapest főváros és Pestvármegye részére *Rudnay* Béla főkapitányt királyi biztosnak s több vármegyébe a közigazgatás zavartalan menetének helyreállítására kormánybiztost nevezett ki. Közöttük Kolozsmegyébe gróf *Csáky* Zsigmondot és Csikmegyébe *Sárpy* Györgyöt.

Életbeléptette a kormány szükségrendelettel az új osztrák-magyar autonom vám-

tarifát, melyet az országgyűlés másfél év óta megszavazni nem akart, holott vezérei beismerték, hogy különbet nem tudtak volna készíteni s a békefeltételekben ezek megszavazását ők is befoglalták. Természetes, hogy ez a szükségrendelet a törvényhozás intézkedésével hatályát veszti.

Kristóffy belügyminiszter a szabad ég alatt és a nyilvános helyiségekben (városház, megyeház stb.) való gyűléseket betiltotta, mert ezeknek hivatalos jellegük van. Azonban zárt helyiségben, (Klubhelyiségben, Kaszinókban stb.) meg van egedve.

E miatt a legtöbb beszámoló elmarad s a volt képviselők választóikhoz intézett nyílt levélben tudatják a választó közönséggel eddigi működésük sikereit (?).

Megjelent az ellenzék manifesztuma is, Kossuth és *Apponyi* munkája. Ismerteti az ellenzék álláspontját a királyi feloszlató kéziratával szemben, a melynek az elnökhöz való juttatásának módját kifogásolta a képviselőház. Higgadtságra, mérsékletre inti a nemzetet és hiszi, hogy a választások a törvényben meghatározott időn belől lefolyanak.

Hivatlan prókátor.

A »Székelyudvarhelynek« nagyon fáj, hogy az erdőbirtokosok sérelmei orvoslásának ügye erélyes és tapasztalt kezekbe került, minek folytán rövid idő alatt kedvező és az erdőbirtokosokat teljesen megnyugtató megoldása várható e kérdésnek.

Ez kell is hogy fájjon a »Székelyudvarhelynek«; mert ha az erdőbirtokosság óhajai megvalósulnak, oda van a szegény haldokló lapockának minden kenyere; mert hiszen

Egyéb tekintetben is megnehezítené a tanítást és kockáztatná annak sikerét, mert a jelen sokkal haladottabb, tehát sokkal bonyolultabb viszonyaiból menne vissza a multak egyszerűbb s könnyebben megérthető, felfogható viszonyaira.

Ez a dolog úgy van jól, a hogy van. S nem is hiszem, hogy valaha másként lesz. Az az észrevétel, hogy a mult homályba vész és a kezdet, a kiindulás bizonytalan, nem érdemel figyelmet; mert történetről lévén szó — a gyermek előtt a ma eseményeinek nagy része is homályban van s csak az előzmények ismerete után lesz világossá. Egyébiránt az a homály ma már nem olyan nagy, mint a minőnek látszik. S a régmúltak kimagasló eseményeinek és idejének megértése könnyebb lenne, ha az ókor időszámítása nem lenne a gyermekre nézve olyan felfoghatatlan, illetőleg nehezen felfogható. Ez a megjegyzés egyébiránt a népiszkola szempontjából mellékes, mert a népiszkola nem sokat foglalkozik az ó-korral; csak megérint egy-egy jelentős ókori történelmi eseményt.

(Vége.)

ugy menjen vissza a távolabbi mult főbb eseményeire és ekként megvalósítja a közelebbiről a távolabbira elvet — kérdi Darázs Miklós.

Az előadó: Rögtön felelek a kérdésre. Nem időzöm mellette sokáig; mert kérdés egy-két szóval is kellő világításba helyezhető.

A kérdésben hangoztatott nézet helytelen. Olyan módon nem lehetne történetet tanítani. Nem tudom, kinek az elméjében verhetett először gyökeret ez az abszurd gondolat. Valószínűleg egy olyan embernek, a ki a jelennek a mult rovására való dicsőítését kívánta. Ez a visszamenő tanítás rossz és kivitetlen, mert természet-ellenes, tehát ellenkezik a nevelés és a tanítás főprincipi-umával. De nemcsak ezzel, ha nem a tanítás egy másik fontos követelésével is ellenkezik: Egyszerűről haladj az összetettre.

Ellenkeznék a visszamenő tanítás a természetesség elvével, mert valóságos filius ante patrem volna; megzavarná az események és dolgok logikai összefüggését, midőn az okozatok sorozatából az okok sorozatára haladna vissza. A gyermek nem volna képes figyelemmel kíséni ezt a műveletet. Az események összefüggésének fonala elveszne.

nagyon megcsappant előfizetői számát, az erdőkezelésről feltalált mindenféle bolondgombák, ugatások és hazudozások révén, az erdőbirtokosságok köréből óhajtaná szaporítani.

Nó meg aztán, a locsiszári-istálószolgai állásból, hirlapszemétdombi-kakasi állásra előléptetett kopott Báró urnak a mióta lengyel-falvi birtokát Biró Sándor nagybecsű támogatásával, a hold tulsó oldalán fekvő dominiummal cserélte el*, szintén igen jól fogna egy kis mellékjövedelmet hozó hivatlan prókátorkodás.

*Jaj! de a holdban is lehetnek ilyen meczenások!
Szedő gyermek.

Királyi biztos.

Rudnay Bélának a főváros és Pest-megye részére királyi biztossá történt kinevezetése alkalmából felmerült a kérdés, hogy közjogunk ismeri-e a királyi biztosi intézményt s hogy ez összeegyeztethető-e a mai közjoggal.

Régi törvényeink közül az 1715. XXXVI. t.-cz. megadja a királynak a jogot, hogy szükség esetén a városok tisztviselői rendjéről, politikai és igazságszolgáltatási közegeiről gondoskodjék. Az 1805. V. t.-cz. pedig azt jeleni ki, hogy a vármegyék királyi biztossal terhelve ne legyenek, hanem inkább a főispánok saját hatáskörükben szüntesenek meg minden bajt, de ha mégis szükséges a királyi biztosok kiküldése a 4. §-ban külön intézkedéseket tesz ez esetre.

A régi közjog tehát a királyi biztosi intézményt ismeri.

Az 1848-iki törvényhozás a koronának ezt a jogát nem szüntette meg, sőt az 1848. XXVI. t.-cz. életbeléptetéséig fenállott hajdusági kerületekbe királyi biztosok voltak rendelve, sőt az 1867. XLIII. t.-cz. életbeléptetése után is Erdélyben a királyi biztosi intézmény nemcsak a legmesszebbmenő közigazgatási hatáskörrel tartatott fenn, hanem a közigazgatás újjászervezésével, az urbéri és földtehermentesítési munkálatokkal is meg volt bízva. Pedig ezen törvény 6. §-a világosan megmondja, hogy a végrehajtó hatalmat a király felelős miniszteriuma által gyakorolja. Az országgyűlés 1871-ben az erdélyi királyi biztosság költségvetését pedig minden kifogásolás nélkül jóváhagyta.

1867-ben Pécs város, Baranya-, Heves- és Somogy megyék, később Szeged, Fiume és Ujvidék kaptak királyi biztosokat, s a képviselőház mindannyiszor pártkülönbség nélkül elismerte a korona e jogát és sohasem elvi, hanem czélszerűségi kifogásokat tettek ellene.

Tehát az újabb joggyakorlat is elismeri a koronának e jogát királyi biztosok kiküldésére.

Kmetty, a koalíció közjogásza »Magyar közigazgatási jog kezikönyve« II. kiadásának 48—49 lapjain ezt mondja: »Tör-

vényeink nem zárják ki, hogy a miniszterek és más királyi főbb hatóságok által gyakorlandó ellenőrzés mellett a király személyesen is ellenőrizhesse a közhatalóságok összes működését és azok minden tényéről közvetlenül tudomást, bárkitől információt szerezhesen, felvilágosítást követelhesen, az ügyiratokat felülvizsgálhassa stb. s az általa észlelt hiányokat közvetlen intézkedéssel, illetve, ha erre személyes hatalma nincs az erre törvényileg hivatott hatóságok útján és által orvosoltassa«. Ugyanígy nyilatkozik *Ferdinándy* is közjogának 628-ik lapján.

Az 1848. III. t.-cz. a miniszterek felelősségéről intézkedik és nem zárta ki és szüntette meg a királyi biztosi intézményt. Sőt az ebben lefektetett felelősség elvével összefér, mert a királyi biztos kinevezése miniszteri ellenjegyzéssel történik s ennél fogva a kormány a királyi biztos minden tetteért elmulasztásáért magára vállalja a felelősséget. Jogában áll a ház minden tagjának felelősségére vonni, s vád alá helyezni. Összefér tehát a mai közjog elveivel is.

A királyi hitlevélben és esküben, valamint a törvények szentesítő záradékában egyébként *implicit*e is benne foglalatik a királynak azon kötelessége, hogy mindazt elrendelje és eszközöltesse, a mi a törvények foganatosítására szükséges.

Felhívás.

A »Székelyudvarhely« zugfirkáza »Fogságba hurczolt székelység« czim alatt egy cikket közöl, melyben a milliókkal és százezrekkel dobálózik, s alávaló módon, szándékosan meghamisítva a tényeket, a legszembeeszkőbb hazugságokkal akarja elámitani a székelységet.

Nyilvánosan felszólítjuk a tisztelt zugfirkász urat, hogy az összes adatokat, a források megjelölésével tegye közzé s bizonyítja be, hogy mindazok a milliók és százezrek valóságos igazságok, mert ha ezt meg nem teszi, nyomorult, stréber, ki félrevezetni akarja a még meglevő 3—4 hivat is.

Tessék kimutatni az igazságot, de adatokkal s azok forrásainak megnevezésével.

Lássuk van-e bátorság bevallani a hazugságokat?

TOLLHEGYGYEL.

Mint megbízható forrásból értesülünk Pest, Abauj, Torna és Zemplén vármegyék eltávozó tisztviselői kara két évi fizetéséért, Diák V. Ferencznek december 18-iki meggyűlésünkön tett üdvözlő indítványában fog busás kárpótlást találni.

A szent koalíció bölcsesége által

elért nagy eredmények folytán, annak tagjai a hazaffy nevet »hazafieh«.*

Hiteles forrásból vett értesüléseink szerint teljesen téves azon hír, mintha *Zetelaka* nagyközség neve, Tamáslakára szándékozta átváltoztatni. — Ezen szándék legalább ezidő szerint nem áll fenn.

A négy lovas szobor készül. A 4 táltos már is minden ostorbontás dacára szobor gyakorlatokat végez, mint a püspöki bevonuláshoz kiküldött tudositónk értesít.

A Székelyudvarhely »Csép Zoltánt« megteszi haladópartinak. Most már minden logika szerint Beteg Pál következik; ha a fenti hír komoly, s nem csak azért lett kitalálva, hogy a szent koalíció Zoltánjának legyen egy pendantja. No de ez a pendantkép nem sikeres. Csép Zoltán szófukar, és nem cikkez. Okosabb, hogy sem elárulja gondolatait. Egyébként Csép Zoltán már ősi idők óta tagja minden koalíciónak. Helyesen, mert jobban szuperálnak ott többsben.

A »Székely-Udvarhely« szerkesztősége a nyomdagépet eladta, mert feleslegessé vált. Vettek helyette egy vaslapátot s egy vako-lót. Az egyik szedi a piszkot, a másik vako-lja rá a papirosra.

Ha tekintem a »bos et rana rupta meséjét« — monologizál bodrogközjogásunk — akkor a »hazaárulók« a ranae ruptae, de akkor én vagyok a bos. Igen ám, de ha azt tekintem, hogy »quod licet Jovi, non licet bovi«, akkor én kellene, hogy Juppiter legyek. Bos — Juppiter, Juppiter — bos. Melyiket szeressem, melyiket szeressem? Melyik legyek, melyik legyek?

Budapesten a »Pannonia« szállodában prima pakfon *dicsfény* elveszett. Tulajdonosa kerestetik.

Távirat. Székelyudvarhely. 1906. febr. 15. Dicsfényt én vesztettem el. Kérem gyors-árúként megküldeni. Legifj. szt. Ferencz.

A »Bülkösi Első Magyar Tyukászati Társulat« Bodrogközi nagynevű köz- és váltópolitikusunkat diszelnökévé választotta azon szóalkati rokonságánál fogva, mely a tyukász és tyukész között van. Jelesünk — a mint hiteles forrásból értesülünk — legközelebb fogja megtartani a székfoglalóját, mely alkalommal a »Gallina multorum pul-lorum sollicita mater...« klasszikus politikai remeket fogja fejtegetni — franczia-nyelven.

A helybeli koalíció lábzsurnálja Csép Zoltánt kitessekelte soráiból. Marad nekik bőven. Például Fiatfalván is többek között.

Erre a megüresedett csépzoltáni (koalíciós) állásra egyuttal pályázatot hirdetett.

Kellékek: legalább a makogni tudás, szemétdomb körüli turkálás, merész köpés. Bodrogköziek előnyben részesülnek.

*Az »I« betű helyett, talán a »v«-t köllene szödni?
Szedő gyerek

A »Székelyudvarhely« szerkesztősége és Orbán Ottó báró (szép kompánia) rettenetes erővel állítják, hogy hamis bálványokat nem óhajtanak a székelységgel imádatni.

Kár annyira erőlködni. Készséggel elhiszük, hogy azok a bálványok valódiak.

*

A Szent-szövetség helyi emberei azt írják, hogy a mi viczceinkre a bodri-kutya sem kíváncsi. Mi úgy tudjuk, hogy az emberek szívesen olvassák, a »Sz.-Udvarhely« Bodrikközjei meg szerfelett érdeklődnek a tollhegygyel írott írásaink iránt.

*

A Makkai Zsiga szelleme lebegjen a végelgyengülésben kimult szent szövetség felett; mert rászolgált erre a kitüntetésre, mivelhogy életében is Makkai Zsiga-féle szellem irányította lépteit. Károlyi István gróf, a labanczbaojtott kuruczvitéz, egész három lépésnyire közeledett a szuronyokhoz. Mikor látta, hogy a szurony ki nem tér előle, kitért ő; mert csak »ezt akarta«. Az okosabb enged. Ugyanezt csinálta Zsiga bá. A feloszlás után beakart menni a képviselőházba. Mikor nem engedték, e történelmi jelentőségű szavak röppentek el ajkairól: »csak ezt akartam«. — A koalíció most e nagy szellemek után mondja: »csak ezt akartuk«. Hadd lássuk, lesz-e hát csakugyan abszolútizmus? Csak azért küzdöttek. Sikerük teljesnek ígérkezik. — Most már pihenhetnek babérjaikon.

*

A nagy válság végre dülőre jutott. Dülőre vitte — Fejes Áron. És nemzedékek hálájára méltó nagy tettét kellő módon publikálta is a helyi sajtó $\frac{2}{3}$ -ában. Megtudjuk a publikálásból, hogy Fejes Áron kilépett az udvarhelyi szabadelvű-pártból és belépett az egyesült ellenzékbe. A míg a szabadelvű-párt mit sem tett a parlamentarizmus védelmére, addig Fejes tagja volt a pártnak, most azonban, midőn a párt a küzdők sorába lépett, kilépett belőle. Így fejezte le magát Áron.

Az oltáregyesület estélye.

Az oltáregyesület estélye csütörtökön folyt le s reményen felül sikerült minden tekintetben. A Budapest-szálló nagytermét eddig nálunk nem látott nagyszámu közönség zsufolásig megtöltötte, melynek soraiban ott láttuk a város majdnem összes előkelőségeit; minden társadalmi rétege képviselve volt teljes számban.

A nagy érdeklődés középpontja *Majláth* Gusztáv Károly gróf püspök személye volt, a ki, bár nem szokott estélyeken részt venni, most kivételképen elfogadta a rendezőség meghívását és szívesen jött velünk és közénk e kiváló szépen sikerült mulatságra.

Az estély első számaként »Jézus és a szamaritánó«, Guidó Reni híres festménye szerepelt. Jézust *Gábor Péter*, a nőt *Szabó Boriska* személyesítette. Ezután *Szemlér* Ferencz szavalta el remek alkalmi költeményét, mely után a főgimnázium énekkara énekelte el a »Pie pellicane« himnust *Németh* Gyula vezetésével.

Ezután következett dr. *Damokos* Andor hegedűjátéka, Goldmarck »Suite«-je, mely-

nek zongorakisérétét *Dobó* Zoltánné játszotta. A felhangzott tapsvihar után Bach »Air«-jét s végül Ocskai brigadéros szerenádját adták elő. Nem első alkalommal hallottuk *Damokos* Andort. Egyesül benne a virtuóz az előadás nagymesterével. Játéka után a felhangzó és szünni nem akaró tapsviharban fejezte ki a közönség háláját.

Utána *Soóthy* Gyula felolvasása, vagyis inkább elbeszélése következett. Elbeszélgett az oltárokról, melyeken a társadalom áldoz s a melyek elvonják az embereket a valódi oltártól. Közvetlen előadása, az a melylyel azt tartotta, s a mely ismeretlen volt eddig közönségünknek, élénk hatást tett. — Sajnáltuk, hogy olyan hamar vége szakadt. — A felolvasás után *Munkácsy* világhírű festménye után alakított élő kép következett: »Krisztus Pilátus előtt«. — *Végler* Margit és *Piroska* énekduettje képezte a következő számot, kiket édes atyjuk, *Végler* Gyula kísért harmoniumon. Előbb *Mária* himnuszt s ezután »Miatyánk«-ot énekeltek rendkívül kellemes, lágy, behizelgő hangjukkal. Előadásuk csupa kellem, csupa báj. *Zajos* óvációkban részesültek. — *Burger* Arthur monologja derítette vig hangulatra a meghatott közönséget, mely tapssal honorálta.

Ezután *Dobó* Zoltánné lépett az emelvényre és zongorán eljátszotta Chopin as-dur »Ballade«-ját. Nem érezzük hivatottnak magunkat *Dobó* Zoltánné játékának megbírlására. Közönségünknek nem volt eddig alkalma itthon, a zenei világ végén, igazi zenét hallgatni. Most már volt. Tökéletes művészi játék, az ezzel párosult végtelenül finom előadása megérdemli, hogy a legnagyobb elragadtatással beszéljünk róla, hacsak attól nem félünk, hogy minden dícséret csak rágalmazás marad ajkainkon.

Ekkor váratlanul megjelent az emelvényen *Majláth* gróf püspök, hogy a közönséghez néhány szívélyes szót szóljon.

— Az én felszólamlásom — úgy moni a főpásztor — nem akar külön program pont lenni, de úgy érzem, hogy hibáznék, ha ezen szünet alatt néhány szót nem intéznék a közönséghez. Ugy érzem, hogy a felolvasó nem mondott igazat, midőn azt állította, hogy én áldozatot hoztam, mikor ide jöttem. Nem ezt tagadom, mindenkor örömöm van, mikor ide jövök. Most is nagyon épülök ezen az estélyen. Farsang utóján vagyunk, mikor mindenki tánczol és mulat. Ugy látszik, hogy, a székelyudvarhelyi közönség utat tört, midőn az oltáregyesület ilyen tartalmas, komoly, de mégis szórakoztató programot nyújtván, oly nagy számmal megjelent. A jó Isten fizesse meg azoknak a buzgó leikeknek, kik már hosszabb idő óta működtek ott csendben az oltár körül, és onnan szívták magukba azt a lelkesedést, amely a mai estét is létrehozta. Sokat kellett a nőknek hallaniok a felolvasástól, szinte fájt a lelkem. Pedig ha a valóságos élet terén valamit elérünk, azt főleg a nőknek kell megköszönni. Nehéz gond nehezedik mindnyájunkra. Vasárnap délután 5 órakor a plebánia templomban szentbeszédet tartok. Forduljunk egy szívvel Istenhez, hogy a király és nemzet megérthesse egymást, hogy kölcsönösen becsülje és tisztelje

egymást. Az Isten szeretete legyen velünk és egyesítsen minket. Ha úgy érezzük, hogy bűnösök vagyunk, s azért sújt minket az Isten haragja: térjünk meg, tartsunk bűnbánatot s így engeszteljük meg őt. Köszönöm, hogy meghallgatni szívesek voltak: nem akartam szólni, de a mivel telve van a mi szívünk, arról szeret beszélni nyelvünk. Isten áldja meg hazánkat, teremtsen békét a király és népe között, s engedje meg, hogy ismét boldogabb napokat lássunk.

A kedves, szép beszéd mély benyomást tett a közönségre. Azután felhúzták a függönyt s ott láttuk *Feszty* Árpád képét: »a kesergő asszonyokat Jézus sirjánál«, *Bocz* Endréné, *Daróczi* Ninuka, *Demény* Mariska és *Finkér* Irén közreműködésével.

Az élőképeket *Spanyár* Pál rendezte. Valamennyi hű másolata volt a festményeknek s a rendező kiváló művészi érzékéről tanuskodik.

Köszönetet mondunk az Oltáregyesületnek s különösen buzgó elnökének, *Válenstik* Ferenczének, hogy fáradságot nem kímélve ily kellemes estét szereztek nekünk.

HIREK.

Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter *Lányi* Imre postafőnököt m. kir. postafelügyelőnek a VIII. fiz. osztály 3. fokozatába kinevezte s a főnöki teendők további vezetésével megbízta. A legnagyobb örömmel tudatjuk ezt a hirt, mert ezen előléptetés valóban megérdemelt munkának gyümölcse. Társadalmunknak minden tekintetben közkeletelt emberét ösmerősei a legszívélyesebben üdvözölték.

A posta- és távirtda igazgatóság *Dávid* Lajos helybeli postagyakornokot postatiszté kinevezte.

Doktor juris. *Mejthényi* Miklós közigazgatási gyakornokot tb. várm. eljegyzőt f. hó 17-én avatták fel a budapesti egyetemen a jogtudományok doktorává.

A trafik új bérlője. A trafik bérlője hibáján kívül csődbe került, s így a miniszter új pályázatot irt ki. A mintegy 20 pályázó közül a miniszter a trafikot *Sterba* Ödön helybeli kereskedőnek adta át, ki már ezelőtt is kezelte közönségünk legnagyobb megelégedésére a trafikot.

Uj templom. A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség elhatározta, hogy régóta tervezett temploma építését a tavaszon megkezdi. Ez alkalomból felkéri mindazokat, akiknél még gyűjtőív van, hogy azt a gyűjtött összeggel, esetleg anélkül is beküldeni kegyeskedjenek. További pénz és anyagi adományokat a szent cél érdekében hálás köszönettel fogad az egyházközség előljárósága.

Eljegyzés. *Sövé* Ferencz m. kir. adótiszt eljegyezte *Losdorfer* Emilia kisasszonyt.

A szentegyházafalvi és szentkeresztbányai műkedvelők *Menyhárt* János és *Látzky* Rudolf elnöklété mellett szombaton este Szentkeresztbányán igen sikerült műkedvelői előadást tartottak, midőn A »betyár kendője« népszínmű került bemutatásra. A szép sikerű estélyt táncmulatság zárta be.

Halálozások. *Ágotha* Lajosné szül. *Likmán* Julia, életének 48-ik évében, f. hó 23-ikán váratlanul elhunyt. Halálát férje és számos rokon gyászolja. — *Boldizsár* Dénes 1-ső éves theologus. f. hó 17-én meghalt. *Boldizsár* Dénes és neje *Zsiga* Róza mint mint szülők, testvérei és rokonai siratját a tehetséges ifju elhunytát. — *Szilágyi* Jánosné szül. *Nagy* Rákhel, életének 45-ik évében, f. hó 20-ikán elhunyt. Elhunytával férjét és hat apró gyermekét borította gyászba.

Az Udvarhelym. Takarékpénztár febr. hó 18-án tartotta 24-ik évi közgyűlését Dr. *Török* Albert elnökletével a részvényesek kellő érdeklődése mellett, a mennyiben 65 részvényes 568 részvényt tett le. Elsőnek *Steinburg* Ottó vezérigazgató jelentésének tárgyalása következett. Megelégedéssel jelentí, hogy munkálkodásuk által sikerült a lefolyt évben is kielégítő eredményt elérni, dacára annak, hogy kénytelenek voltak a jelzálog kölcsönöknél a kamatlábat 7%-ról 6%-ra leszállítani. Az igazgatóság ezen ténykedése gazdasági viszonyainkat illetőleg nagy horderejű, s kétszeresen esik számításba akkor, midőn ezzel a Székelyföldre gravitáló nemzetiségi pénzüzetek akcióját ellensúlyozza. Az Osztrák-Magyar bank budapesti igazgatósága elhatározta, hogy Székelyudvarhelyt mellékhelyet állít fel és ennek vezetésével az Udvarhelymegyei Takarékpénztárt bízta meg, miáltal Székelyudvarhely bankpiacj jellegével bír. A lefolyt év üzleti eredménye kielégítő volt. Ezután a jelentés az egyes számlák alakulását ismerteti, majd a nyereségy felosztására nézve tesz javaslatot és közli a jótékonyági alapról részesítendőket. A mérleg főbb adatai: Az anyaintézet forgalma 9.549,863 korona 49 fill., a kereszturi fióké 2.604,884 k. 24 f., az oklándi fióké 601,838 k. 97 f. A betétek összeg: anyaintézetnél 3.175,591 k. 35 f., kereszturi fióknál 350,275 k. 43 f., oklándi fióknál 36,480 kor. 22 fill, összesen 3.562,275 k. Részvénytőke 120,000 korona, tartalékalap 257,103 korona 04 fillér, külön tartalékalap 41,378 korona 66 fillér a nyugdíjalap 82,246 korona 66 fillér. A 29.987 kor. 28 f. tiszta nyereségy felosztása a következőleg alakult: a) Osztalék 16% 19200 k., b) Jutalmazásokra 7290 k., c) Nyugdíjalapra 1300 k., d) Int. ház szám. csökkentésére 1000 k., e) Jótékony célokra 1197 k. 28 f. A közgyűlés úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadta. Vezérigazgatónak az oklándi fiók véglegesítésére előterjesztett javaslatát elfogadták és megállapították az oda megválasztandó tisztviselők fizetését. Elnök ezután a választások megejtését tüzte ki. A választás eredménye a következő: Főintézetnél igazgató Dr. *Mezei* Ödön, aligazgató Dr. *Ráczkóv* Sámuel. Igazgatósági tagok: *Becsek* Aladár, *Daróczy* Miklós, *Gálffy* Endre, *Molnár* Károly. Felügyelő bizottsági tagok: *Jung-Cseke* Lajos, *Tamás* Albert, *Szakáts* Zoltán, Dr. *Damokos* Andor, *Homolay* Lajos. Kereszturi fióknál igazgatósági tagok: *Karácsony* István, *Oláh* Antal. Oklándi fióknál igazgató: *Pál* Ferencz. Igazgatósági tagok: *Tibald* József (aligazgató-helyettes), *Beke* Mihály, *Szabady* Tivadar, *Egyed* Alberi, *Pál* János, *Bedő* József. Elnök az eredményt ilyen értelemben kihirdetvén, a gyűlés 11 órakor véget ért.

Még valami az „éhező tanítók-ról”. A Sz.-Udvarhely szörnyen erősködik azon vélt igaza mellett, hogy némely tanítók a tanfelügyelőség késedelmeskedése miatt nem jutnak kellő időben a fizetésükhöz. Fel vagyunk hatalmazva annak közzétételére, hogy a költségvetési iratok a tanfelügyelőségnél megtekintésre minden érdeklődőnek rendelkezésére állanak. Bárki meggyőződhetik róla, hogy a késedelem az illető tani-

tók, illetőleg iskolaszékek, gondnokságok mulasztásából származik.

Egy előzékeny gépgyár.

Nem régiben a Singer és Társa cég 3 ügynöke volt kegyes, nagybecsű jelenlétével tenni boldoggá vármegyénk székely népét. Sok községben házról-házra jártak, magyaráztak, érveltek, kézzel-lábbal kaparítottak. Elragadó ékesszólásukra halom számra rendelték (és nem rendelték) a varrógépeket a székely asszonyok, a még meg nem született leánygyermek, még tán a gulyafarku tyúk részére is. Ezen alkalomból kifolyólag keletkezett egy pár szellemes üzleti levélbe van alkalmunk betekinteni e derék közhasznú cégnek, melyeket a község okulásá czéljából, minden további megjegyzés nélkül ezennel kivonatosan közöljük.

T. Györgyi János bíró urnak

Siklód.

Három utazónk panaszt emelt nálunk, hogy üzletek szerzése végett Siklódon járván, midőn ott munkájukat bevégezték és a községből távozni akartak, a község lakósága valaki által felbujtogatva őket megrohanta, az előjáróság elé hurcolta és ott életveszélyes fenyegetések között *kényszerítette őket, hogy a kötött megrendeléseket semmisenek nyilvánítsák és azt velünk saját költségükön táviratilag közöljék.*

Mi e panaszt véve, magától értetődik, hogy ha az alapos, nem fogjuk azt megtorlás nélkül hagyni. Mert hogy egy jogállamban valakit fényes nappal büntetlenül bántalmazhassanak, olyas mire kényszeríthessenek a mihez senkinek joga nincs és mindezt hatósági segédlettel, ez példátlan eset és legsúlyosabb beszámítás alá esik. Hogy történt-e az előjáróság részéről hivatalos hatalommal való visszaélés, valamint személyes szabadság megsértése, azt a hivatalos vizsgálat fogja megállapítani. De ha történt, meglehetnek győződve, hogy addig nem nyugszunk, míg utazóink elégtételt nem kapnak és a szenvedett sérelem és idővesztéséért megfelelő anyagi kárpótlásban nem részesülnek. Mindezt, őszintén megvallva nem is tettük volna szóvá, mert azt hittük, hogy utazóink, kik nagy befolyásukat a kereskedelmi életben ismerik, holmi csekély bántalmat nagygyá fujnak fel, csakhogy érdekükken panaszt emeljünk. De úgy látjuk, panaszuk mégis alapos, mert ma egy levelet kaptunk, melynél épen Ön szerepel, mint mindennek tanuja és védelmezője és e levélben *11-en azok közül, kik tőlünk gépet rendeltek azt írják, hogy ne küldjük a gépeket, mert több más alaptalan okon kívül, ők az utazókat az előjáróság közbejöttével »kézrekerítették» és tőlük nyilatkozatot vettek, hogy úgy meg úgy.*

Tessék tehát tudomásul venni és tudtul adni mindeneknek a kiket illet a következőket:

Mindazoknak, kik utazóink utján *tőlünk* szerződésileg gépet rendeltek, nagyrészen már el is szállítottuk a gépeket és a többiek *szállítása is folyamaltbau van.* Az utazók

kötelezheték magukat, hogy ők nem küldenek gépet, amennyiben azok tőlünk rendeltetvén, mi is küldjük azokat és biztosítjuk jó előre mindazokat, a kik csak a legcsekélyebb részben is vonakodnának szerződésileg elvállalt kötelezettségeiket teljesíteni, ha a gépet nem vennék át, minden teketória nélkül *azonnal bepereltjük az illetőket a gép teljes árára nézve.* Ez egy.

A mi meg a kézrekerítést illeti, azt jól tudja Bíró ur, hogy manapság már csak a Bakonyban szokás a gyanutlan utazókat »kézrekeríteni«. Vagy még ott se. És minél hivatalosabban történt ez, annál szigorubb büntetés jár érte. Azt úgy is tudja bíró ur, hogy az így kierőszakolt irás érvénynyel még akkor sem bírna, ha volna valami értelme. Mert ha jól tudjuk a siklói előjáróság nincs felhatalmazva statárium gyakorlására, de még csak nem is kereskedelmi törvényszék, hogy kereskedelmi ügyleteket elbírálhasson. Ám tessék az illetékes bíróságnál jogorvoslatot keresni, a kinek valami baja van, de önbíráskodásra sem ember, sem hatóság ebben az országban nem jogosult. *Ha mégis teszi, megüti a bokáját bárki fia legyen ts az.*

Nekünk egyéb dolgunk is van, sem-hogy ilyes csirke pörökkel vesződjünk. Ennélfogva egyelőre nem teszünk semmi lépést, hanem várunk. Ha az illetők a gépeket kötelességükhöz hiven átveszik és *becsülettel megfizetik, úgy napirendre térünk e sajnálatos ügy felett és úgy tekintjük, mintha semmi sem történt volna.*

A legkomolyabban kijelentjük azonban, hogy ha bármi tekintetben megmaradnának az illetők makacskodásuk mellett, azonnal bepereljük őket a gépek árára és egyidejűleg megteesszük a kellő lépéseket az utazóinkat ért sérelem megtorlására. *Biztosítjuk bíró urat, hogy tudjuk nagyon jól, mely ut vezet a belügyminiszteriumhoz is.*

Most tehát úgy tessék megfontolás tárgyává tenni a dolgot és bíró ur bölcsesége szabja meg, hogy mi a további teendő.

Mi a mit fentebb kijelentettük, azt álljuk is.

Tisztelettel
Singer és Társa.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratok nem adnak vissza.

H. Azt kérdi mért nem írjuk *Beteg* nevét h betűvel? Beismerjük tévedésünket. Ó csakugyan több, mint beteg.

Ha köszvényben, reumában szenved,

ne kísérletezzen semmiféle szerrel, hanem vegyen 1 üveg

Dr. Flesch-féle Köszvény-szeszt

mely csuvt, köszvényt, reumát, kéz-, láb-, hát- és derék-fájást kezek és lábak gyengeségét ütés, erőltetés, rándulás, ficzamosdásból származó fájalmakat és daganatokat biztosabban gyógyít, mint bármely más külső vagy belső gyógyszer. Hatása a legtrövidebb idő alatt észlelhető, még a legrégibb bajoknál is, melyeknél sem fürdő, sem gyógyszer nem használt.

Kapható a feltalálónál, és egyedüli készítőnél.

Dr. Flesch Emil „Magyar Korona”
gyógyszertaraban

Győr, Baross-ut 24. szám. Budapesti főraktár: *Török* József gyógyszerertáraban. Budapest VI. Király-utoza 12. *Andrássy-ut 26. szám.*

1 és fél decziliteres üveg ára 2 korona Huzamosabb használatra való »Családi« üveg ára 5 korona, 3 kis, vagy 2 »Családi« üveg rendelésénél bérmentve utánvételt küldjük.

Mühle-magvak a legjobbak

Mühle Árpád
Temesvár

Ganz és Társa
villamossági részvénytársaság

Budapest

Székelyudvarhelyi m. kir. állam építészeti hivatal.
164—906. á. sz.

Hirdetmény.

A IX. községi kerület felügyeletével megbízott kir. műszaki tanácsos az 1906. évi február hó 13-án kelt 177—906. sz. rendeletével a héjjasfalvi—csikgyimesi állami közút 26—27 km. szakaszán levő 63. sz. nagykülömlőhid helyreállítását 5613 kor. 48 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munka kivitelének biztosítása céljából az 1906. évi márciusus hó 20-ik napjának d. e. 10 órájára a székelyudvarhelyi kir. állampénzügyi hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkát végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyiival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előírt az engedélyezett költségösszeg 50%-nak megfelelő bánatpénz csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és. részletes feltételek a nevezett m. kir. állam építészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

A munkát költségei csak az állami költségeloirányzat jóváhagyása után fogják engedélyeztetni.

Székelyudvarhely, 1906. február 17.

Leichtner Gyula,
klr. mérnök.

Liniment. Capsici comp.,
Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kitűnő és fájdalomcsillapító bedörzsölésül használt házszer bevásárlásánál, — a mely minden gyógyszerárban kapható, — mindig figyelemmel legyünk a „Horgony“ védjegyre.

Elvem: mit csak lehet, hazai gyártmányt tartani.

Leszállított árak idényi árukból.

Barcsay Károly

férfi és női-divat áruhaza
Székelyudvarhelyen (Főtér)

Március elsejétől **mélyen leszállított** árakban ajánlom mosható Tennis-flaneleket 30 fillértől, Parchetok 40 fillértől, női ruhaszöveteket [90 fillértől 120 cm. széles. Delének a legdivatosabb színekben 80 cm. széles 60 fillértől. Betizok és katonok 40 fillértől felfelé.

Hazai brassói és zsolnai posztóból 1 rendű férfiruha készen **36** kor.

Hazai szepességi vásznak 23 meter 1 végű 9 koronától felfelé.

Hazai lepedő-vászon 175 cm. 1 kor. **10** fill.

Hazai torontáli szőnyegek egyedüli nagyraktára.

Hazai kötött harisnyák, férfi kalapok, angol nyakkendők nagyválasztékaan.

Dísztemetkezési intézetem

elismert szolid és olcsó kiszolgálásáért több köszönő és elismerő levél megtekinthető.

Közönséges temetkezéshez 1 festett koporsó, 1 felső szemfedél, 1 alsó pergál lepedő, 2 párna, 1 pár harisnya összesen csak **13** kor.

Hazai és Angol gyárakból beszerelve
Elismert szolid és pontos kiszolgálás.

Székelyek találkozó helye
Budapest

Putzer György vendéglősnél, az Andrásy-utal átellenben, a Lipótvárosi Bazilika közelében, a Váci-körút 14. sz. alatti éttermeiben, melyek egyuttal az V. VI. és VII. kerület előkelő köreinek találkozó helyei. Az egész Budapesten itt van a legkitűnőbb és legolcsóbb konyha. Egy ebéd (6 fogás) csak 1 k. 50 fillér.

PUTZER GYÖRGY vendéglős.

Hirdetések
olcsó árban felvételnek
a kiadóhivatalban

Remek 6 szem kávé készlet minden színben csak 95 kr. f. 1.90 1.40	Finom joaur 6 sz. kávé készlet minden színben csak f. 2.20 f. 2.90 3.45	Minden család pénzt takarít		Remek 6 szem. vászon Damaszt Garnitúra csak f. 2.10 2.90 3.40 f. 3.90	Szép mintázott vászon törülköző 6 drb csak f. 1.25 1.72 1.90 f. 2.10
30 rőfös vég bőrvászon csak f. 3.65	30 rőfös vég bőrvászon csak f. 4.95	30 rőfös vég irlandi vászon csak f. 4.15	30 rőfös vég Gyöngyvászon csak f. 5.45	30 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 5.80	30 rőfös vég I-a rumburgi vászon csak f. 6.40
50 rőfös vég bőrvászon csak f. 8.25	50 rőfös vég irlandi vászon csak f. 9.45	50 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 10.40	30 rőfös vég jó min. chiffon csak f. 4.65	30 rőfös vég R. Chifon csak f. 5.40	30 rőfös vég R. R. Chifon csak f. 6.85
30 rőfös vég csikos Kanavász csak f. 3.25	30 rőfös vég csikos és koczkás I-ma kanavász csak f. 4.55	30 rőfös vég fin om kanavász csak f. 5.40	35 rőfös vég kanavász különlegesség csak f. 6.40	30 rőfös vég fehér csikos csinvat ágyhuzatra csak f. 6.35	30 rőfös vég virágos fehér csinvat ágyhuzatra csak f. 7.40
Remek női ing vászonból, kézi himzéssel csak 85 kr. f. 1.15 f. 1.55	Remek női Chifon ing schweizi himzéssel csak f. 1.10 f. 1.42 f. 1.74	Remek női háló Corseta nagy választékban csak 98 kr. f. 1.25 f. 1.56	Remek női chiffon nadrág csak 90 kr. f. 1.18 f. 1.45	Remek Chifon alsó szoknyák himzéssel csak f. 1.35 f. 1.75 f. 2.25	Remek Cloth és posztó alsó szoknyák csak f. 1.65 f. 2.15 f. 3.22
Varrás nélküli vászonlepedő 2 mtr hosszú és másfél mtr széles csak 92 kr.	Varrás nélküli remek vászonlepedő 2 mtr hosszú és másfél mtr széles csak f. 1.05	Nemzetközi keresk. ügynökség Budapest, Kerepesi-út. 65. I. em.		Remek selyem Clot paplan minden színben csak f. 3.95	Remek Cashmir paplan minden színben csak f. 3.55